

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

והזור ואומר. הרי פירות של מעשר שני שלך יהיו מחוללין על מעות שיש לי בצית ויקנה המעשר הזה את המעות וילא לחולין: **טעמא דאין צידו מעות.** דמדקתני ואין צידו מעות ש"מ דלאם היה צידו מעות שם בגורן לא היה אומר לו המנה לעשות כן אלא המעות הללו היה מוסר למצירו ומקנה אותם לו במשיכה: **ופריק.** וחזירו זה פודה את המעשר: **דהכי עדיף.** שאינה נראית ערמה כל כך להיפטר מן החומש: **דהוה ליה.** חזירו ונכראה לגבי מעשר וקרינן ציה ממעשרו) פרט של אחרים: **קניינאו נהליה אגז קרקע.** יתן לו זה בעל מעשר קרקע בחזקה ועמהן המעות ומשיחיק זה בקרקע יהיו המעות קניות וכן בכל מקום שהן דתנן (קדושין דף כו.) נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף צשטר ובחזקה וחזירו זה יאמר הרי פירות הללו מחוללין על מעות שיש לי בציתך דהכי עדיף דהוה ליה נוכראה. והך קושיא לרב פפא לא מקשינן אלא לתמוהי קא מתמה אמתני: **איפכל סנא כו.** מתסקא המנה וטרע להורות לנו הלכה בדבר שאינו מאי שיהיה אדם עומד בגורן ערום אלא לאו ש"מ בגורן שאינו שלו אלא סודר יש לו ואפילו הכי הפירות צריך ליתן לו במתנה שאין המעות נקנין בחליפין: **ואף רב פפא הדר ציה.** ממאי דאמר מטבע נקניה בחליפין: **ואקנינאו לרב שמואל.** נהיה הולך לשם כדי שיצא אש לאו שאינו לא הקנה לו לא היה נותנס לו מי שהפקדון אללו שאל יאבדו דרך יחזור רב פפא ויתבצע לו: **אגז אסיפא דביטא.** מפסן צית. אלאה מלאכטריך ליה לאקנייניהו אגז קרקע ש"מ אין מטבע נקנה בחליפין: **עד סווד.** שם מקום: **וכן אמר עולא.** האי וכן לעיל קאי אפלוגתא דרב ולי: **סובעין אופו.** מעות שכרס ומונותיהס: **סן לי דינר מעות.** תן לי פרוטות צוה דינר והדינר אין עתה צדי אלל אני אעלה לך עד יום פלוני יפה דינר וטריסית. קס"ד דינר יפה היוצא בהוצאה קאמר וטריסית מעה

קטנה: אעשה לרכיסת כלומר חסלקס מעלי. כל אורח סיפוק קרי פרגסא קונדירי"י זע"ש: **אם יש לו.** צימו אותן מעות שהו אומר: **מוסר.** דכיון דיש לו הוה להו חליפין דהחליף אלו באלו אותן שבציתו באלו ומחמת דוחקן אחיל גביה לתת לו טריסית יותר. ואין כאן משום רצית שהרי אין כאן שכר המתנה שהרי אין ממתין לו כלום שהרי הוא פורעו מיד דמשמשך את מעות השולחני נקנה לו הדינר שבציתו בכל מקום שהוא: **ואם לאו אסור.** דכיון שהו מתחייב לו הדינר לאותו זמן וטריסית מוסרף לו בשכר מעותיו שהמתין: **ואי אמר אין מטבע נקנה בחליפין ואין מטבע נעשה חליפין.** אפילו יש לו נמי אין קניין לו במתקום שהם שם ואין זו אלא הלוואה ואע"ג דדרך מקח וממכר הוא ק"ל לקמ"ו כללא דרביטא כל אגר נטר ליה אסור אלא לאו שמע מינה מטבע נעשה חליפין ונקנה בחליפין דהא הכא תריייהו מטבע מינהו של שולחני נעשה חליפין ושל בעל הצית נקנה בחליפין: **אמר ליה.** רבי אבא לעולא: **דלמא.** מנחת לתרויניהו לאידי ואידי צין דשולחני צין דבעל הצית: **פרוטוטו.** מעות של כסף: **אמר ליה.** עולא הן שפיר תרנת לה ודיקא נמי מדקאמר יפה דינר וטריסית דמשמע אעלה לך מפרוטוטו שבצית שוה דינר וטריסית: **ולא קטני דינר יפה.** דלישתמע דינר של כסף טוב וטובע: **רב אשי אמר לעולם פרוטוטו.** היא דקאמרת מדקתני יפה דינר ומייה טעמא לאו משום דנקנה בחליפין שאפי' המנה עמו צורת דמים אין כאן רצית דאגר נטר ליה שאפי' הלוואה אם יש לו בציתו מותר לתת לו עודף דהוה ליה הלוויני עד שיצא בניו: **כל הנעשה דמים באחר**

ונקניניהו נהייה אגז קרקע. ולא אצרייתא פריך כדפיר' רש"י וי"ל דלדרב פפא פריך אי אמרת בשלמא דאין מטבע נקנה בחליפין מיירי שיש לו סודר ואין לו קרקע דהשתא לא הו ערטינאזי אלא אי מטבע נקנה בחליפין ומיירי שאין לו סודר וגם י"ל דמיירי בגורן שאינו שלו אכפל תנא כולי האי והלא אמר והא עומד בגורן קתני ולא פרכא היא אלא מסיק למילתיה דמיירי דלית ליה קרקע וקשה דלקני ליה המעות בהוצאה כמו שקנה רב מרי מרבא על ידי הודאמו של אקור צפרק מי שמת (צ"ב דף קמט.) אע"פ שיינו יודעין שלא היו שלו תחלה וה"ה צריא מדקתני רב מרי אע"ג דלא הו צר ירושה: **אלא ש"מ דאין מטבע נקנה בחליפין.** ומ"ד נעשה חליפין נמי איתומצ דמדלמינו נקנה כ"ש שלא נעשה ונטר עד הכא כדי להקשות לתרייהו ולכן המתין נמי עד הכא לומר וכן אמר עולא וכי' אמר ר' אמי אמר רבי יוחנן משום דהך ר' צרייתא מטיית להו:

אידי ואידי בפרוטוטו. פירוש שולחני נתן לו פרוטוטו ובעל הצית משלם לו פרוטוטו דליכא עלייהו אורחא ולכן נעשה ונקנה בחליפין וא"ת ולימא שהשולחני נתן לו מעות ולא פרוטוטו וכן נראה שהרי צריך ליתן לפועלים ובעל הצית הקנה לו צקנין סודר הפרוטוטו שבציתו וי"ל דתן לו מעות משמע דצמינה וזת אחמיצ לך דינר וטריסית: **ולא תני דינר יפה.** דמשמע דינר טוב וא"ת והיכי ק"ד דינר טוב והא ממעות שיש לי בציתי קתני וי"ל דמעו לאו היינו שמו של המטבע אלא כלומר ממטבעות שיש לי בצית ואית ספרים דלא גרסי בצרייתא ממוט שיש לי בציתי: **נעשה באומר לו הלוויני עד שיבא בני או עד המפתח.** וא"ת נהי דשרי סאה בסאה צעד שיצא בני כו' סאה בסאתים כי הכא שנותן לו טריסית יותר אסור והו רצית גמור וי"ל דהכא אינו נותן לו אותו מטבע עצמו שלקח אלא מין אחר דדמי למקח וממכר וי"ק כמו שזכר סאה צבאה דרך הלוואה צאומר עד שיצא בני משום דסאה רצית דרצנן ה"ר דרך מקח וממכר אפילו סאה בסאתים מותר צאומר עד שיצא בני: **כל הנעשה דמים באחר** כיון שזוכה זה נתחייב זה בחליפין וזו בחליפין. לרב לאמרי' בכליו של קונה ה"פ כיון שזוכה זה בעל החפץ צמטע נתחייב זה הלוקח צאונסי חליפין דכל היכא דלימיה דלייה הוא ואי ל"ג זה שני הכי פירושו כיון שזוכה זה המוכר צמטע נתחייב איהו לשלם ללוקח החפץ שהוא חליפי המטבע וללוי דאמר בכליו של מקנה הו פירושו אפכא דאי גרסינן זה שני הכי קאמר כיון שזוכה זה הלוקח צמטע נתחייב המוכר ליתן לו חליפין ואי לא גרסינן זה שני הכי קאמר כיון שזוכה הלוקח צמטע נתחייב הוא צאונסי החפץ אי נמי ללוי הו פי' זה כמו לרב וכיון שזוכה זה פי' המוכר צהנאה שקבל ממנו הלוקח מטבע והדמתן (לקמן דף ק.) המחליף פרה ללוי הו פירושו המחליף פרה צהנאה קבלת חמור וכן החליף שור צפרה דבסמוך: **ש"מ מיינה מטבע נעשה חליפין.** ואע"ג דמעו קונים קונות ה"מ סתמא אלל אי מפרש צורת חליפין קני אינן אפי' צמתא כיון דאמר לו המטבע כדרך להחזיר הסודר קני אינן החליפין וא"ת והלא יאמר נשפיר חטיף בעלייה י"ל דלא שכיח מילתא שיקנה המעות דרך חליפין דלא שכיח שיתן המוכר חפצו בחליפין מעות שאינם שוות המקח דדרך חליפין שאינם שוים מעות המקח ולא גזור רצנן כדאמר צממון גבי החליף דמי שור צפרה ובקנין סודר דשכיחא ליכא למיחש שנתא יאמר לו נשפיר חטיף בעלייה דכיון דלא קיבל המוכר המעות טרע ומאיל פן יסרב הלוקח ליתן לו המעות: **ופירי**

יא א מיי פ"ו מהלכות מוכרה הל' א סגן עשין פ"ב ז' וטע"י נ"ד יב ב מיי שם הל' ז ופ"ג מהל' שולחין ושותפין הל' ז' סגן שם טו"ע שם ט"ו וט"ו יב ג טו"ע שם י"ד ס"י קע"ג טע"י ז':

לעני רש"י
קונדירי"י [קונדירי"י] ר' לקטשו לצדי.

רבינו הגנאל (תמשך)
ליה דקיי"מ לן אקני ליה מטלטלי אגז מקרקע גבי מטלטלי כלומר כיון שגבה מטלטלי וזכר בבטלטלין ואין יכול לחזור בו. פי תיורן שם מקום ומפורש במסכת נדה (דף ג' ע"ב) דאלו רב פפא לחותך ואמר ליכא צורבא מרבנן הכא דליקבליהו לאפיה וכו'. מרחב ר' אבא לעולא דאמר אין מטבע נעשה חליפין מהא דתני בתוספתא הויה שהיו חמוריו אוהו ופוקי ואמר לשולחני תן לי דינר מעות ואפרנסם דאלו רב פפא לחותך וטריסית ממעות שיש לי בבית יש לו מעות בידו מותר אין לו אסור דינר זה ולחלו טריסית הוא דהנינן בתוספתא אוכל פועל קישות ואפי' בדינר וחבובת אפי' בטריסית ואי סלקא דעתך דאין מטבע נעשה חליפין הוה ליה הלוואה ואסור לטול ממנו טריסית שוה יתר מדינר שנתן לו הדריא את רבית. בפרוטות שנינו כלומר תן לי דינר מעו. [מעות] הללו פרוטות הן כיון אסימון שאין לו מטבע שקנין כדתנן מעות הועות קנות את הפירות ואמרין אין דייקא נמי מרלא קתני יאני פורע לך דינר יפה אלא קתני תן לי דינר מעות ואני אעלה לך יפה דינר שפתיני מינה אמר לי ליה תן לי דינר מעות ואני אעלה לך פרוטות יפה דינר וטריסית. רב אשי אמר לעולם דקתני וכיון דאית ליה מעות שרי נעשה צאומר לו עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח דליהה אגז נטר ליה וכל כי האי ג' גזות י' ביד שרי אצ"ג דטיפי ליה דכי מקח וממכר דמי ושרי. ת"ש מהא דתנן בקידושין פ"א כל הנעשה דמים באחר וכו' פי' כל דבר שנעשה דמים לחפץ כגון דינר כסף שנעשה דמים לטילת כיון שקיבל בעל הטלית את הדינר והכיר בו נתחייב בעל הדינר בטלית שכבר קנאה על המורה בשרותו וכוונתו בעל הטלית בדינר ש"מ נעשה זה שהוא מטבע בעל חליפין וקנה בעל הדינר את הטלית בחליפין.

(א) ע"י בטעה מקובלת כאן (ב) ר' יעקב ב"ר אבהו דלא תמוך אסיפא דביטא הוא דנפק לאפיה דאמר רבא אקני ליה וכו' נבנה מקרקע גבי מטלטלי ע"כ וי"ש מש"כ על דברי רבינו בזה: (ג) נראה ל"ל ליה ר' צדי כ"ס:

הגהות מהר"י לנרא

[א] תוס' ד"ה וקנינאו כו' אצרייתא פריך. צ"ל אמתניתין פריך:

מוסף רש"י

אגז אסיפא דביטא. דמפסן צית. דנקטק הוא ונקרקק הוא קי שמתעף ליה סיפא דביטא סוף צית. הקנה לו וזית אחת (ב"ב דף ק"ג) סוף ציתו מקרקע. כדי שיצא אלו לו והיני דרשאה. אפילו לא אקנינאו ויהיה לו חוץ היצי ליה דלא ליתניו צאונסא דלורחא (שב"ס ב"ב ע"ב) שהקנה לו צבורה קרקע נקנה ציתו ואגזו הקנה לו המעות צורת הרשאה בתוספת צ"ק (ע"ב) אי נמי ליה דהחיק הקרקע והקנה לו המעות כל מקום שהן (שם ק"ג). נפק לאפיה. הלך לקראתו. בעד חוץ. שם מקום שהיה שמה שהבא לו משווי (ב"ב דף ק"ג). מותר. מקום נתיב מדי (ל"ג) וכן שמה, ולאשמעין אחא דמסוה קנין זה מוכר לו מטבע דכיון דנפק לאפיה שפתינ דהכי המעות (שב"ס ב"ב ע"ב) ויש מפרשין את הדין מפנישן נמי שלא חותק אלא לעלמא ולא היה דכח צהנאה וכל מאן דמתעף ליה מן דילא קבלמי צין לכות מן לחובו, מינה שמתען דלמיה שויה. הכי מפרש צ"ק (שם ק"ג). כל הנעשה דמים באחר. כל סוגיא זו עד מו צ"ב כרב ששת מתין לה נעשין צקושינן מת א"ב. ורבה פירוש רש"י שם ולקח לנאן.

רבינו הגנאל

והזור ואומר הרי הן מחוללין על מעות שיש לי בבית ואי אמרת מטבע נקנה בחליפין ליקנינאו לחבירה המעות הללו אגז סודר וליפדוק הפירות של מעשר שני של זה הדינר עדיף דהוה ליה נכרי ואין חייב חומש לפי שהוא קונה מעשר שני של חבירו הוא ואינו פודה לפי שאינו שלה. ופרקינן דלית ליה סודר ולא קרקע ומתהוינן ודי יגע תנאה לקבוצ משה על אדם יחף מגולה משה אלא לאו ש"מ אין מטבע נקנה בחליפין ש"מ. והך רב פפא הדר בה מהא סברא דרב פפא הוה ליה ר"ב אפי' זוהי פי' חזויה ואקנינאו לרב שמואל בר אחא אגז אסוקפה דביטא כי אתא נפק כו' פפא לאפיה עד תוך כי הוי כו' דליקודו וליקבליהו לוודי בעיה עד תוך כי הוי כו' דלא ייתי ויחזיק בהדיא אסוקפא (א) דאקני